

 MAA- JA
 KOTITALOUSNAISET
 LÄNSI-SUOMI

ProAgria

 Euroopan maaseudun
 kehittämisen maatalousrahasto:
 Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LEADER

Karhuseutu

LEADER

Ykkösakseli

LEADER

Joutsenten Reitti

Kotipuutarhurille

Kaikki me voimme olla oman pihamme puutarhureita, jossa voimme vapaasti kokeilla, onnistua ja epäonnistua. Vuodet ovat erilaisia ja sääolomme tuovat puutarhakasveille erilaisia haasteita. Kuivan ja kuumun kesän jälkeen yllättävät koko kesän kestävät sateet ja me puutarhurit kasveinemme yritämme sopeutua vaihteluihin. Positiivisesti ajateltuna vuosivaihtelut eivät tee puutarhan hoidosta tylsää vaan menemme rohkeasti kohti uusia viljelyhaasteita.

Tähän kalenteriin on kerätty kotipuutarhan vuoden kiertokulku sekä vinkkejä puutarhatöiden oikeaan ajoittamiseen. Voit hyödyntää kalenteria tekemällä sinne omia merkintöjäsi, mitä olet kylvänyt, missä ole onnistunut ja missä epäonnistunut. Merkinnät helpottavat sinua seuraavan vuoden kasvivalinnoissa ja hoitotoimenpiteissä.

Puutarhan hoito on kivaa ja voit tehdä sitä rennolla asenteella. Nauti jokaisesta onnistumisestasi!

Omasta maasta -hanke on tuonut kotiviljelyn lähemmäksi lapsia ja tarjonnut myös heille onnistumisen iloa. Kalenterin kuvat ovat enimmäkseen Omasta maasta viljelypalstojen ja puutarhakerhojen toiminnastamme. Ensimmäinen itse kaivettu peruna on ollut monelle lapselle huikea kokemus ja vielä huikeampaa on ollut keittää se kotona äidin tai isän kanssa perheen ateriaksi.

Tarjotaan myös lapsille enemmän näitä ilon hetkiä!

Tammikuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Tarkista talvisuojaukset						
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Hanki siemenkuvastot						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Kylvä herneenversoja ja vesikrassia						
29.	30.	31.				

Nyt on hyvä aika tutustua siemenkuvastoihin ja tehdä esikasvatettavien kasvien siementilaukset. Esikasvatuksella tarkoitetaan siemenkasvattamista taimeksi ennen kasvupaikalle siirtämistä. Esikasvatus nopeuttaa kasvin kasvuun lähtöä ja mahdollistaa monen lämpöä vaativan kasvin kasvattamisen Suomen oloissa. Noudata siemenpussien suosituksia kylvöajaksi. Liian aikaisin kylvetystä siemenestä tulee valonpuutteen vuoksi hontelo taimi.

Kasvata herneenversoja sisällä

Kasvatuksessa voit käyttää ruokahernejä. Liota kuivia hernejä vedessä yön yli, jotta ne itävät paremmin. Levitä laakean astian päälle pari senttiä multaa ja kastele se kevyesti. Ripottele herneet mullan pinnalle. Peitä kylvös esim. rei'itetyllä kelmulla ja pidä kosteana, mutta ei liian märkänä. Herneet itävät muutamassa päivässä ja voit poistaa kelmun. Nosta kylvös valoisaan paikkaan lähelle ikkunaa.

Sumuta kasvustoa ja satoa pääset korjaamaan, kun versot ovat 5-10cm pitkiä. Leikkaa ensimmäisen lehden yläpuolelta, niin lahtihangasta kasvaa uusi verso.

Versoja voi syödä sellaisenaan tai laittaa leivälle, salaatteihin ja muihin ruokiin.

Herneenverson lisäksi voit kasvattaa myös vihanneskrassia, jonka kasvatus onnistuu myös kostean talouspaperin päällä.

Muistiinpanoja:

Helmikuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Tee viljelysuunnitelma						
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Siementilaukset						
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Perusta keittiöpuutarha						
29.	30.	31.				

Helmikuussa esikasvatettavia:

chili ja latva-artistokka (voidaan kylvää jo tammikuussa)
munakoiso
juuri- ja varsiselleri
jättisipuli
rosmariini
kesäkukista: mm. orvokit, laventeli ja pelargoni

Kevätauringon myötä ajatukset ensi kesän kasvukauteen

Keittiön yrttitarha

Voit aloittaa kasvukauden jo kaupan valmiilla ruukkuyrteillä. Valitse kaupasta hyväkuntoinen yrtti. Istuta yrtti uuteen multaan ja ruukkuun. Laita ruukun pohjalle soraa ja kiviä, jotta ylimääräinen vesi valuu pois. Huolehdi riittävästä valosta ja kastelusta. Vältä suoraa auringonpaahdetta. Aloita lannoitus, kun yrtti on juurtunut.

Muutamia vinkkejä kasvimaan suunnitteluun:

Mieti, paljonko sinulla on kasvimaata käytettävissä. Viljelylaatikoilla saat helposti ja nopeasti lisää tilaa. Tee kasvihuoneeseen oma suunnitelma. Toinen tärkeä asia on, paljonko sinulla on kesällä aikaa. Kasvimaan tarvitsee koko kesän hoitoa. Entä mitä haluat kasvattaa. Kasvata vain sellaisia kasveja, jonka satoa haluat syödä. Laske paljonko kasvit tarvitsevat tilaa ja mikä on niiden kasvu-aika. Hanki loput siemenet.

Muistiinpanoja:

Maaliskuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Siirrä helmikuun itäneet kylvöt valoisaan ikkunalle ja muista kostutus						
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Hyödynnä esikasvatuksessa kierrätykseen ja roskakoriin päätyviä purkkeja ja purnukoita.						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Omenapuun hoitoleikkaukset						
29.	30.	31.				

Maaliskuussa esikasvatettavia:

ananaskirsikka
paprika
munakoiso
kiinansipuli
timjami
tomaatti
basiika
purjo
mäkimeirami

Maaliskuu on hyvä aika tomaatin esikasvatukselle

Tomaattien esikasvatusaika on 8-10 viikkoa, jonka jälkeen taimet siirretään lopulliseen kasvupaikkaansa kasvihuoneeseen. Jos kasvatat tomaatit ulkona, aloita esikasvatus vasta huhtikuussa.

Kylvä siemenet yksitellen taimimultaan n. 0,5 cm:n syvyyteen pieniin taimiastioihin. Tomaatti itää parhaiten + 22-25°C:ssa. Merkitse taimet, jos kylvät useampaa lajiketta.

Pidä kylvös kosteana ja peitä se rei'itetyllä kelmulla itämisen ajaksi.

Kun siemenet ovat itäneet, siirrä kylvös viileämpään + 18-20°C ja valoisaan paikkaan. Ei kuitenkaan suoraan auringonpaisteeseen.

Taimien kasvaessa siirrä ne isompaan ruukkuun, laita tukikeppi ja aloita lannoittaminen varovasti.

Voit ottaa siemenet myös kaupan kotimaisista tomaateista.

Muistiinpanoja:

Huhtikuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Puutarhan kalkitus						
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Kasvihuoneen kevätsiivous						
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Lämpimään kasvihuoneeseen voit jo kylvää ensimmäiset salaattit ja istuttaa perunat.						
29.	30.	31.				

Huhtikuussa esikasvatettavia:

avomaantomaatti
salaattifenkoli
kasvihuonekurkku
keräsalaatti
salaattifenkoli
basilika
kaalit
melonit
lamopinaatti
sitruunamelissa

Puutarha herää kevääseen

Kasvukausi alkaa Suomessa yleensä huhtikuun puolen välin jälkeen, kun vuorokauden keskilämpötila on yli +5 C. Valoa on tällöin jo riittävästi, mutta yöpakkasia voi esiintyä kesäkuun alkuun asti. Ensimmäiset viljelyt voi tehdä jo kasvihuoneeseen. Kasvihuoneviljelyyn soveltuvat pitkän kasvuajan ja paljon lämpöä vaativat kasvit, kuten tomaatit ja kurkut. Lisäksi siellä voidaan kasvattaa vihannesten taimia, mutta kylminä öinä taimet suojataan harsolla tai sähköpatteri antaa lisälämpöä.

Puutarhan kalkitus

Useimmat puutarhan kasvit viihtyvät maassa, jonka pH on 6-7. Suomessa maaperä on happamampaa ja happamasta maasta kasvit eivät pysty hyödyntämään ravinteita. Normaalikasvualusta pitäisi kalkita noin kolmen vuoden välein. Maan happamuuden ja kalkituksen tarpeen voi mitata esim. puutarhamyymälöistä ostettavalla pH-liuskalla.

Kalkin voi levittää lumen päälle tai ennen sadetta niin se liukenee veden mukana maaperään. Kaikille kasveille kalkitusta tarvita, sillä jotkut kasvit viihtyvät happamassa maassa esim. pensasmustikka.

Muistiinpanoja:

Toukokuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Kasvimaan lannoitus ja kuntoon lannoittaminen						
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Kerää villiyrtejä mm. nokkonen, voikukka, maitohorsma						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Taimien karaistus						
29.	30.	31.				

Toukokuussa esikasvatettavia:

avomaankurkku
kurpitsat
pinaatti (tavallinen)
salkopapu
ruusupapu
lehtikaali
sokerimaissi
pavut

**Kesä tulee kohisten
ja nyt on aika laittaa
kasvualustat
kuntoon**

Hyötypuutarhan perustaminen viljelylaatikkoon on helppoa ja sopii pieneen tilaan

Viljelylaatikot voi kasata valmiista lavakauluksista tai ne voi nikkaroida itse. Tee lavasta itsellesi ja viljeltäville kasveille sopivan korkuinen. Salaatille riittää yksi lavakaulus, mutta peruna tarvitsee kolme. Aseta lava aurinkoiseen ja suojaiseen paikkaan, mutta ei liian paahteiseen. Lavan pohjalle voi levittää sanomalehtiä. Täytä lava kaupan säkkimullalla tai hyvin lannoitetulla perusmullalla. Viljelylaatikoissa voi kasvattaa yrttejä, salaattia, mansikkaa ja vihanneksia. Muista riittävä kastelu.

Muistiinpanoja:

VARO ISUTUTUASTIOIDEN HAITALLISIA AINEITA!

Kaikki astiat eivät sovellu syötävien kasvien viljelyyn. Ne voivat kostuessaan luovuttaa haitallisia yhdisteitä. Tarkista muoviasiastoista aina, että ne on tarkoitettu elintarvikekäyttöön.

Kesäkuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Multaa perunat						
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Istuta taimet ulos, mutta suojaa hallalta						
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Pidä rikkakasvit kurissa						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
29.	30.	31.				
Ensimmäiset varhaisperunat						

Kukatkin kuuluvat hyötypuutarhaan

Hyötypuutarhaan voit myös kylvää yksivuotisia kesäkukkia, kuten kehäkukkaa. Kerää kesällä kehäkukan kukkia ja kuivata ne. Käytä kuivattuja kukan lehtiä teessä ja ruoanlaitossa. Tuoreita kukan terälehtiä voit käyttää salaateissa. Anna osan kukinnoista kehittää siemenet ja kerää ne loppukesällä talteen. Anna niiden kuivua ja säilytä talvi esim. paperipussissa. Kukkien varret voit kääntää syksyllä maan sekaan.

Luonto on kauneimmillaan, myös rikkakasvit

Ota kasvimaan rikkakasvit hallintaan

Puhdista kasvimaa huolella rikoista ennen sen käyttöönottoa. Käytä kasvimaalla katteita, ne estävät rikkakasvien kasvamisen pidättävät kosteutta sekä säilyttävät kasvualustan lämmön. Eloperäiset katteet vähentävät lannoitustarvetta, sillä ne lisäävät maan pieneliötoimintaa. Sopivia katteita ovat mm. ruohosilppu, olki ja kuorikate. Märkä kate voi houkuttaa etanoita. Jos kasvimaa ei ole katettu, haraa tai kitke se säännöllisesti. Torju rikat ennen kukintaa niin ne eivät ehdi siementää.

Syö rikat pois!

Monet puutarhan rikkakasvit ovat syötäviä. Voit käyttää mm. voikukkaa, vuohenputkea, maitohorsmaa ja pihatähtimöä. Kerää vain kasveja, jotka ihan varmasti tunnistat ja tiedät niiden olevan syötäviä.

Muistiinpanoja:

Heinäkuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Huolehdi kastelusta						
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Kylvä toinen kierros nopeasti kasvavia mm. salaattit						
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Kitke rikkkaruohot						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Ensimmäiset kesäkurpitsat kypsyvät						
29.	30.	31.				

Nokkoskäyte lannoitteeksi

5 l vettä ja 1 kg tuoreita nokkosia
Laita nokkoset veteen sankoon, käytä kumihanskoja. Anna seistä vähintään 4-5 vrk ja siivilöi. Sekoita käytettä kasteluveteen 1:10. Kaada juuristolle ei lehdille. Nokkoskäyte on erittäin typpipitoinen ja ei sovellu salaateille ja pinaatille.

Nokkosveden annetaan seistä vain 1-2 vrk ja sitä käytetään kirvojen karkoitteeksi.

Heinäkuussa nautitaan puutarhan sadosta

Satokasvit tarvitsevat kastelua koko kesän sadon varmistamiseksi.

Ajoita kastelu aamuun tai iltaan. Kuumimpaan aikaan päivästä kastelua kannattaa välttää, sillä silloin vesi haihtuu nopeasti. Kastele kerralla reilusti. Kovalla helteellä sadettaminen ja kastelupistooli ovat nopea tapa auttaa näänntyviä kasveja. Käytä kasvimaalla katteita. Ne pidättävät kosteutta kasvialustassa. Kerää sadevesi talteen. Sadevedellä kastelu on ekologista ja taloudellista

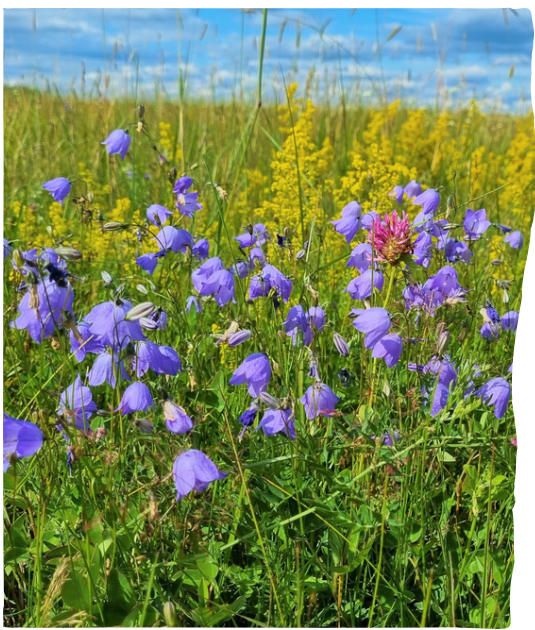
Kumppanuuskasvit auttavat tuholaistorjunnassa

Tietyt kasvilajit hyötyvät toistensa seurasta mm. ehkäisemällä tuholaisia, rikkoja tai antamalla varjoa. Palkokasvit sitovat ja luovuttavat typpeä muiden kasvien käyttöön. Samettikukan juuristo erittää rikkipitoista ainetta, joka vaikuttaa sukkulamatoihin. Samettikukkaa kasvatetaan myös kaalien rinnalla tuholaisten harhauttamiseksi.

Muistiinpanoja:

Elokuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Kerää kasvimaan satoa						
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Poimi puutarhamarjoja						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Säilö kesän antimia						
29.	30.	31.				
Syyslannoitukset						

Muuta nurmikko niityksi

Jos sinulla on valmiiksi huonosti kasvava nurmikko paahteisella paikalla, lopeta sen kastelu ja lannoitus.

Voit lisätä hiekkaa pintamaahan .

Leikkaa nurmikko harvemmin (1-3krt/kesä) ja kerää aina kaikki silppu pois.

Seuraa nouseeko niittykasveja. Voit myös poistaa nurmikkoa laikkuina ja kylvää niihin niittysiemenseosta.

Satokausi on parhaimmillaan

Syyslannoitus satokauden jälkeen parantaa talven kestävyttä ja seuraavan vuoden satoa

Syyslannoite annetaan monivuotisille kasveille kuten marjapensaat, mansikat ja hedelmäpuut, niiden ollessa vielä lehdessä. Syyslannoite ei sisällä kasvua rehevöittävää typpeä vaan fosforia, kaliumia ja hivenravinteita ja kasvu keskittyy seuraavan vuoden kukka-aiheisiin. Annostus on noin 0,25 - 0,5 l / puu tai pensas, mutta tarkista annostus aina pakkauksen käyttöohjeesta.

Muistiinpanoja:

Kerää siemeniä

Voit kerätä mm. samettikukan, kehäkukan, krassin, tillin ja salaatin siemeniä. Kerää siemenet, kun ne ovat kunnolla kypsyneet. Anna siementen kuivua noin viikko ja säilytä kuivassa paikassa esim. paperipussissa. Kylvä seuraavana keväänä normaaliin tapaan. Voit kokeilla rohkeasti, mitkä siemenet saat kasvamaan. Osa siemenistä tarvitsee kylmäkäsittelyn itääkseen.

Syyskuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Nosta loput perunat ja vihannekset						
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Puutarhajätteet kompostiin						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Nauti syksyn väreistä						
29.	30.	31.				

Oman kasvimaan jätteet kompostiin

Komposti on erinomainen maanparannusaine. Se lisää maan multavuutta ja parantaa viljelyominaisuuksia. Komposti tuo maahan ravinteita, pidättää vettä sekä toimii katteena.

Kerää kompostiin kaikki puutarhassa syntynyt eloperäinen aines; vihannesten naatit, ruohosilppu, pilkotut oksat ja lehdet. Puutarhajätteen kompostointi onnistuu avokompostissa tai kannellisessa astiassa.

Syyskuu on otollista aikaa perustaa niitty

Niityn perustaminen on oivallinen keino lisätä luonnon monimuotoisuutta. Perustettavan niityn ei tarvitse olla iso, jotta se olisi monimuotoinen. Pienikin teko on tärkeä! Niityn voi perustaa pienelle hoitamattomalle alueelle tai nurmikolle. Niityillä viihtyy monilajinen kirjo eliöitä ja se tarjoaa ravintoa pölyttäjille.

Siementen valinnassa on hyvä suosia kotimaisten kasvien siemeniä. Ne kestävät paremmin vaihtelevia kesäsäitä ja niitä on helppo hoitaa.

Niityn perustaminen vaatii kärsivällisyyttä, sillä kukintaan voi mennä jokunen vuosi. Odota rauhassa, älä laita ravinteita tai lisämullaa, tarvitaan vain malttia.

Lue lisää: www.maajakotalousnaiset.fi/ajankohtaista/niityn-kehittaminen-ja-hoito

Muistiinpanoja:

Lokakuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Tee syyskylvöt						
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Istuta talvivalkosipulit						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Siivoa letkut ja muut puutarhavälineet sisälle						
29.	30.	31.				

Halloween –kurpitsan leikkausohje:
Leikkaa kansi pois terävällä veitsellä. Koverra sisus tyhjäksi lusikalla. Sisuksesta saat maukkaan keiton tai piirakan. Piirrä tussilla kurpitsan ulkopuolelle kasvot ja leikkaa ne veitsellä. Kurpitsan sisälle voit laittaa tuikun, lyhtykynttilän tai patterikäyttöiset valot. Laita lyhty turvalliselle paikalla. Viileässä se säilyy pidempään.

Kasvimaata talvikuntoon

Kitke kasvimaalta rikkaruohot, voit jättää kasvien varsia ja lehtiä parantamaan maata. Käänä maa kuohkeaksi.

Tyhjennä kasvihuone kasvinjätteistä ja vanhasta kasvualustasta. Kasvualustan voi käyttää muualla puutarhassa. Kasvihuoneen voi pestä ja desinfioida jo syksyllä valmiiksi odottamaan seuraavaa kevättä.

Syyskylvöillä vauhditetaan kevään kasvua ja vähennetään kevään työmäärää.

Syksyn kylvöstä hyötyvät mm. porkkana, palsternakka, retiisi, tilli, persilja ja sipulit.

Valkosipulit saavat talven aikana luonnon oman kylmäsittelyn.

Älä kylvä liian lämpimään maahan, jotta siemenet eivät ala itää syksyllä.

Muistiinpanoja:

Marraskuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Suojaa nuoret puut ja pensaat jäniksiltä ja jyrsijöiltä						
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Suojaa tarvittaessa monivuotisten kasvien juurakot						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
29.	30.	31.	Kirjaa muistiin kesän onnistumiset ja epäonnistumiset			

Jätä puutarhaan lahopuita
Lahopuut lisäävät puutarhaan monimuotoisuutta. Ne tuovat ison joukon uusia ja hyödyllisiä lajeja esim. värikkäitä kääpiä ja tarjoavat ruokaa linnuille. Lahopuuta voi hyödyntää myös pihan erilaisissa rakenteissa kuten lahoppuaidassa tai kasvimaan rajaamisessa. Vain mielikuvitus on rajana!

Puutarhassa ja puutarhurilla alkaa ansaittu lepokausi

Marraskuu on sateista aikaa ja luonto odottaa talvea. Nyt on hyvää aikaa askarrella luonnonmateriaaleista hyönteishotelli.

Pölyttäjien määrä on laskenut huolestuttavasti koko maailmassa ja pölyttäjien luonnolliset pesäpaikat ovat vähentyneet. Me voimme tarjota pesä-, suoja- ja talvehtimispaikkoja rakentamalla hyönteishotelleja.

Rakennusmateriaaleina voit käyttää mm. kuivia lehtiä, käpyjä, olkea, sammalta, tikkuja, palikoita, halkoja, koiranputkia, maitotölkkejä, kanaverkkoa, rautalankaa, narua. Sijoita hotelli suojaan ja lämpimään paikkaan lähelle pölyttäjien suosimia kasveja.

Muistiinpanoja:

Joulukuu

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Valaise puutarhaa kynttilöillä ja lyhdyillä					
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
	Askartele kransseja					
15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
Nauti sadon antimista						
22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
						
29.	30.	31.				

Punajuurisipsit

2 keskikokoista punajuurta kuorittuna ja viipaloituna
1 rkl öljyä
merisuolaa

Laita punajuuriviipaleet kulhoon ja lisää öljyä. Sekoita hyvin, jotta öljy levittyy kauttaaltaan. Levitä kahdelle uunipellille leivinpaperit. Asettele punajuuriviipaleet pelleille. Paista 150 -asteisessa uunissa 1 tunti. Paista, kunnes sipsit ovat kuivia ja rapeita. Ripottele valmiiden sipsien päälle merisuolaa.

**Joulukuu
on puutarhassa
rauhallista aikaa**

Varmista, että talvisuojaukset ovat kunnossa ja voit levittää havuja vielä herkimpien kasvien päälle. Jätä muutama talventörröttäjä kukkapenkkiin. Koristele pihaa havuilla ja tee kransseja luonnonmateriaaleista. Valmista omista juureksista jouluherkkuja. Nauti!

*Hyvää joulua
ja
Onnea tulevalle
kasvukaudelle!*

Muistiinpanoja:
